

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1932 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Skandinaviska kreditaktiebolaget m. m., i vad den avser ställande till Kungl. Maj:ts förfogande av särskilda medel för lämnande av stöd åt vissa kreditinrättningar.

I en till riksdagen avlåten, den 31 mars 1932 dagtecknad proposition nr 248, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att

dels, på i huvudsak de av chefen för finansdepartementet i ovanberörda statsrådsprotokoll angivna villkor, å statens vägnar teckna och erlägga likvid för förlagsbevis i Skandinaviska kreditaktiebolaget till belopp av 100 miljoner kronor ävensom lämna samma bolag lån intill sammanlagt belopp av 115 miljoner kronor,

dels ock ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av 30 miljoner kronor att i enlighet med vad av departementschefen föreslagits användas för lämnande av stöd åt svenska kreditinrättningar, som på grund av rådande krisläge kunna befinnas vara i behov därav.

Utskottet vill erinra, att utskottet den 4 april 1932 avgivit utlåtande (nr 22) över här ifrågavarande proposition, i vad den avser bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret att å statens vägnar teckna och erlägga likvid för förlagsbevis i Skandinaviska kreditaktiebolaget ävensom lämna samma bolag visst lån, jämte i detta ämne väckta motioner. I nämnda utlåtande har utskottet anmält sin avsikt att längre fram under riksdagen avgiva särskilt utlåtande över det i propositionen framlagda förslaget om bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av 30 miljoner kronor att användas för lämnande av stöd åt svenska kreditinrättningar, som på grund av rådande krisläge kunna befinnas vara i behov därav.

Föredragande departementschefen har — efter redogörelse för förslaget om stöd åt Skandinaviska kreditaktiebolaget — i fråga om anvisande av medel till eventuellt ytterligare stöd åt kreditinrättningar anfört följande:

»Med hänsyn till nuvarande ovissa läge torde emellertid klokhet och förtänksamhet bjuda, att medel göras tillgängliga att möta eventuellt

framträdande ytterligare behov av stöd åt det svenska kreditväsendet. För detta ändamål synes mig ett belopp av förslagsvis 30 miljoner kronor böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att användas i den mån särskilt behov av bistånd från statens sida kan konstateras föreligga och där dylikt bistånd synes bliva av verklig betydelse. Inför den nuvarande knappheten på arbetstillfällen och i ett läge, där bland annat ur handelsbalansens synpunkt det är av yttersta vikt att söka så långt görligt är uppehålla det produktiva arbetet, måste det vara angeläget att undvika rubbningar inom penningväsendet och kreditgivningen. Huruvida ett dylikt bistånd bör lämnas genom teckning av förlagsbevis, insättande av medel, bundna på viss tid, eller på annat sätt kan givetvis icke på förhand avgöras. Bestämmandet härutinnan torde böra ankomma på Kungl. Maj:t, sedan fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret beretts tillfälle att yttra sig i ämnet. Därest stödaktion av den art, jag här angivit, skulle visa sig påkallad, förutsätter jag, att jämväl de svenska bankerna, i känsla av solidaritet och gemensamt ansvar för upprätthållandet av landets kreditväsen, skola vara beredda att lämna effektiv medverkan.»

Utskottet.

Enligt utskottets mening resa sig starka betänkligheter mot att understöd från statens sida lämnas åt enskilda kreditföretag. Statsin-gripande på detta område bör efter utskottets uppfattning äga rum, endast om andra utvägar för övervinnande av iråkade svårigheter befinnas stängda och om i en sådan situation fara föreligger för att, därest staten icke träder emellan, allvarliga rubbningar skola uppstå i förtroendet för bankväsendet i allmänhet med därav följande svåra skador för näringslivet, vilka i ett tidsläge som det nuvarande måste medföra stegring av arbetslösheten och skärpning av den rådande allmänna krisen. Med utgångspunkt från nu angivna förutsättningar har utskottet tidigare kommit till den slutsatsen, att en statlig stödaktion för Skandinaviska kreditaktiebolaget varit påkallad. De upplysningar rörande läget för landets bankväsen i övrigt, som utskottet inhämtat, hava emellertid icke gjort utskottet övertygat om, att de för närvarande på ett och annat håll föreliggande svårigheterna äro av den natur, att det skulle överstiga krafterna hos de närmast intresserade eller hos det enskilda bankväsendet överhuvud att övervinna dem.

Även under beaktande härav har utskottet emellertid — med hänsyn främst till den ovisshet, som råder rörande utvecklingen av det ekonomiska läget — funnit förtänksamheten kräva vidtagande av en beredskapsåtgärd, varigenom Kungl. Maj:t sättes i tillfälle att under den tid av innevarande år, då riksdagen ej är samlad, ingripa till stödjande av kreditföretag, för den händelse viktiga allmänna intressen skulle göra en sådan hjälp ofrånkomlig. Utskottet har ansett sig böra tillstyrka, att för sådant ändamål det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet av 30 miljo-

ner kronor göres tillgängligt. Av det förut anförda framgår, att ett beslut härom icke kan tolkas såsom en principiell garanti från statens sida för upprätthållande av befintliga bankinrättningar.

För användandet av den fullmakt, som alltså enligt utskottets mening torde böra givas åt Kungl. Maj:t, lära uttömmande regler icke på förhand kunna uppställas. Ståndpunktstagande i detta avseende måste ske med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. På sätt i propositionen förutsatts, torde bestämmandet härutinnan, liksom också angående de närmare villkor, som böra förknippas med eventuella beslut om statsunderstöd, böra ankomma på Kungl. Maj:t efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret. Utskottet har emellertid ansett sig icke böra underlåta att, utöver vad redan anförts, ange vissa ytterligare förutsättningar, vilka enligt utskottets uppfattning torde böra iakttagas vid användande av här ifrågavarande medel.

Det föreslagna beloppet bör sålunda icke till någon del få tagas i anspråk för överflyttande på kreditkassan av år 1922 eller på annan institution av statlig karaktär av engagemang i kreditinstitut, som finnes böra stödjas.

Ej heller bör, där icke alldeles särskilda omständigheter prövas därtill föranleda, stöd lämnas i form av tecknande eller belåning av aktier i bankaktiebolag eller genom belåning av lotter i solidariskt bankbolag; självfallet bör tecknande av lotter i solidariskt bankbolag ej ifrågakomma.

Beträffande solidariskt bankbolag torde vidare böra tillses att, där bistånd från statens sida befinnes påkallat, detta icke gives i sådan form eller under sådana förhållanden, att lämnad försträckning ej kommer att omfattas av lottägarnas solidariska ansvarighet för bolagets förbindelser eller att ett avlyftande av nämnda ansvarighet i någon mån äger rum. Visserligen torde den typ av kreditinrättning, som de solidariska bankbolagen representera och som tillskapats under förhållanden, väsentligen avvikande från dem, vilka regleras av nu gällande banklagstiftning, i och för sig numera kunna betraktas såsom föråldrad. En successiv avveckling av denna organisationsform lär därför vara väl tänkbar. Ehuru utskottet sålunda för sin del finner en dylik avveckling naturlig, vill utskottet emellertid uttala att, därest stöd från statens sida finnes böra lämnas solidariskt bankbolag, en ombildning av sådant bolag till bankaktiebolag icke bör få äga rum, så länge banken åtnjuter statsunderstöd.

Utskottet vill slutligen framhålla att, om bistånd av staten i en eller annan form prövas böra lämnas till en kreditinrättning, såsom villkor för detsamma torde böra föreskrivas skyldighet för kreditinstitutet att, så länge statsunderstöd åtnjutes, underkasta sig de särskilda föreskrifter i fråga om tillsyn och kontroll över företaget, som Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förvarande proposition, i vad densamma nu är föremål för prövning, må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av 30 miljoner kronor att i enlighet med vad av föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 31 mars 1932 föreslagits och med iakttagande av vad utskottet här ovan anført användas för lämnande av stöd åt svenska kreditinrättningar, som på grund av rådande krisläge kunna befinnas vara i behov därav.

Stockholm den 24 maj 1932.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Lindgren, Johansson* i Östersund, *Ström* i Lidköping, *Stendahl, Möller, Bodin* och *Bengtsson*;

från andra kammaren: herrar *Bäcklund, Lovén, Svensson* i Betingetorp, *Ryberg, Carlsson* i Solberga, *Wigforss, Leffler* och *Johansson* i Edsbyn.

Reservationer:

dels av herrar *Lindgren, Stendahl, Bengtsson, Svensson* i Betingetorp, *Carlsson* i Solberga och *Leffler*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Enligt utskottets mening — — — finnes böra stödjas.

Ej heller bör stöd lämnas i form av tecknande eller belåning av aktier i bankaktiebolag eller lotter i solidariskt bankbolag.

Beträffande solidariskt — — — skäl meddela.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen — — — i behov därav»;

dels ock av herrar *Johansson* i Östersund och *Johansson* i Edsbyn, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Vid prövning av förevarande ärende har utskottet i likhet med departementschefen funnit förtänksamheten bjuda, att medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i händelse av behov användas till stöd åt inhemska kreditinrättningar utöver vad riksdagen i anledning av den föreliggande propositionen redan beslutit i sådant hänseende. Utskottet har ansett sig böra tillstyrka, att för ändamålet göres tillgängligt det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet av 30 miljoner kronor.

I anslutning till vad departementschefen yttrat angående syftet med det stöd, för vilket ifrågavarande medel böra beredas, och i överensstämmelse jämväl med de synpunkter, vilka förestavat riksdagens beslut angående stöd åt Skandinaviska kreditaktiebolaget, vill utskottet understryka, att understöd från statens sida med nämnda medel bör ifrågakomma endast där viktiga allmänna intressen anses göra en hjälp åt vederbörande kreditinrättning påkallad, där sådan hjälp för berörda intressens tillgodoseende finnes vara av verklig betydelse och där utvägar för beredande av tillräckligt bistånd befinnas icke föreligga utan statens ingripande. Ett beslut i ämnet i enlighet med vad utskottet tillstyrker får sålunda givetvis icke tolkas såsom en principiell garanti från statens sida för upprätthållande av befintliga bankinrättningar.

Såsom departementschefen framhållit, torde några regler angående den form, vari eventuellt erforderligt statsunderstöd bör lämnas, icke på förhand kunna uppställas, utan lärer det böra ankomma på Kungl. Maj:t att, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, träffa avgörande såväl härutinnan som angående de närmare villkor, vilka böra förknippas med eventuella beslut om statsunderstöd. Utskottet vill allenast förutsätta, att såsom villkor för statsunderstöd föreskri-

ves skyldighet för vederbörande kreditinstitut att, så länge sådant understöd åtnjutes, underkasta sig de särskilda föreskrifter i fråga om tillsyn och kontroll över företaget, som Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande proposition, i vad densamma nu är föremål för prövning, må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av 30 miljoner kronor att i enlighet med vad av föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 31 mars 1932 föreslagits användas för lämnande av stöd åt svenska kreditinrättningar, som på grund av rådande krisläge kunna befinnas vara i behov därav.»